

Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü Öğrencilerinin Etkili İletişim Özyeterliklerinin ve Kariyer Geleceği Algılarının İncelenmesi

Examination of Speech and Language Therapy Students' Perception Levels of the Career Future and Effective Communication Self-Efficacy

Sena AYDIN*
Müzeyyen ÇİYLTEPE**

Öz:

Bu çalışmada, dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlik algıları ve kariyer geleceği algı düzeyleri incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini İstanbul'da bir Vakıf Üniversitesi'nde eğitim gören 21,89 yaş ortalamasına sahip 172 dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 142'si kadın (%82,6) ve 30'u erkektir (%17,4). Çalışmaya dahil edilecek katılımcıları belirlemek amacıyla Mini Mental Durum Testi uygulanmıştır. Testten 25 puan ve üstünde alanların etkili iletişim özyeterliklerini ölçmek için Etkili İletişim Özyeterlik Envanteri ve kariyer geleceği algılarını ölçmek için Kariyer Geleceği Ölçeği kullanılmıştır. Genel demografik bilgilerin yanı sıra katılımcıların bölümü kendi istekleriyle seçip seçmedikleri, mezuniyet sonrası iş bulma inançları ve kariyer planlarının olup olmadığı bilgisi Demografik Bilgi Formu kullanılarak elde edilmiştir. Yapılan analizlerde, kariyer planı olanların kariyer geleceği algı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Kariyer Geleceği Ölçeği ve Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı diğer öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, öğrencilerin hem yıllar içinde aldıkları derslerle hem de bölümün iş olanakları hakkındaki bilgilerinin artmasıyla etkili iletişim becerilerini geliştirebildiklerini ve

* Uzman Dil ve Konuşma Terapisti, Biruni Üniversitesi, Mail: senaaydin997@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7106-6133

** Mail: mcilyiltepe08@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4161-8117

bu durumun öğrencilerin kariyer geleceklerine ilişkin algılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Sonuç olarak, değişkenler arası ilişkiler incelendiğinde Kariyer Geleceği Ölçeğinin alt boyutlarıyla Etkili İletişim Özyeterliği Envanterinin alt boyutlarının pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: dil ve konuşma terapisi, özyeterlik, kariyer geleceği, iletişim, etkili iletişim, lisans

Abstract:

In this study, effective communication self-efficacy and career future perception levels of the students of speech and language therapy department were examined. The sample of the study consists of 172 speech and language therapy students in total of whose 142 (82.6%) are female and 30 (17.4%) are male with the average age of 21.89 studying at A Foundation University in Istanbul. Mini Mental State Examination (MMSE) was applied to determine the participants to be included in the study. The Effective Communication Self-Efficacy Inventory was used to measure the effective communication self-efficacy of the participants who scored 25 or more points in the test, and the Career Future Scale (KARGEL) was used to measure their perceptions of their career future. In addition to the general demographic information, the information about whether the participants chose the department voluntarily, their belief in finding a job after graduation and whether they have a career plan was obtained by using the Demographic Information Form. As a result of the analyzes that those who have a career plan have a high career future perception level. Career Future Scale total score and Psychomotor Self-efficacy Scale total score for effective communication of speech and language therapy students studying in the fourth grade were found higher than those studying in the first, second and third grades. This result underlines that students can improve their effective communication skills both with the courses they take over the years and with the increase in their knowledge about the job opportunities of the department, and this situation positively affects the students' perceptions of their career future. As a result, when the relations between the variables were examined, it was seen that all of the sub-dimensions of the Career Future Scale and all of the sub-dimensions of the Effective Communication Self-efficacy Inventory were positively related. The findings were discussed in the light of the literature.

Keywords: speech and language therapy, self-efficacy, career future, communication, effective communication, licence

Giriş:

Kariyer seçimi yapmak, bireylerin hayatlarındaki en önemli kararlardan birisi olup belli bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç; bireylerin mezun olmadan önce kariyer fırsatlarını araştırmalarını, mezun olmadan önceki aşamada izleyecekleri yolları belirlemelerini, iş hayatına başlamak için hazır hissetmelerini, okulda aldıkları eğitimler neticesinde edindikleri bilgileri sentezlemelerini içermektedir.

İşsizlik, dünyada ve yaşadığımız ülkede önemli bir sorundur. Erus ve Zeren (2017), Türkiye’de yer alan üniversite bölümlerinin tür ve kapasiteleriyle ihtiyaç duyulan iş gücü arasında denge olmadığını, bu durumun da öğrencilerin üniversite sonrasındaki meslek tercihlerini ve kariyerleri konusundaki gelişimlerini güçleştirebileceğini belirtmektedir. Abacıoğlu’nun (2019) sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin iş bulma kaygıları ve kariyer geleceği algıları üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin kariyer geleceği algıları çeşitli değişkenler bakımından incelenmiştir. Alanı ile ilgili iş bulma inancı konusunda hayır cevabını verenlerin oranı %32 çıkmıştır. Bu durum öğrencilerin üçte birinin iş bulma konusunda umutsuz olduğunu göstermektedir.

İş bulma konusundaki umutsuzluk, bireylerin kendilerini yeterince tanımadan kariyer planı yapmaya çalışmasından kaynaklanabilmektedir. İş yaşamına başlamadan önce, bireylerin kendilerini tanımaları, olumlu ve olumsuz özelliklerini keşfetmeleri, iletişim becerilerini geliştirmeleri, etraflarındaki iş imkanlarının farkında olmaları gerekmektedir. Bunlardan yararlanarak kendileri için uygun olan kariyer planlamasını yapmaları oldukça önemlidir. Kır ve Er (2017), kişilerin kariyer planlama konusunda başarıya ulaşabilmeleri için öncelikle kendi kendilerini değerlendirebilmelerinin, becerilerinin ve olumlu olumsuz özelliklerinin bilincinde olmalarının gerekliliğinden bahsetmektedir.

Bireylerin kendilerini tanıyıp olumlu ve olumsuz özelliklerini değerlendirebilmeleri özyeterlik ile ilişkilidir. Özyeterlik, bilişsel, sosyal, duyuşsal ve davranışsal becerileri içinde barındıran, hedefler doğrultusunda yönlendirilmeyi ve organize edilmeyi gerektiren genel bir kapasitedir. Bandura (1997), özyeterlik algısı yüksek olan kişilerin hedef işi yapma konusundaki performanslarının da yüksek olduğunu belirtmiştir. Bandura ayrıca özyeterliğin bireyin sahip olduğu beceriler olmadığını, bireyin bu beceriler ile değişik koşullarda ve belirli görevlerde neler yapabileceğine dair inancı ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Araştırmalar, özyeterlik algıları birbirinden farklı olan öğrencilerin hedeflerini belirlemede, belirledikleri hedefleri gerçekleştirme aşamasındaki devamlılık, direnç, çaba, strateji kullanımı konusunda ve bunların sonucunda ortaya çıkan performanslarında farklılıkları olduğunu göstermektedir (Aliverini ve Lucidi, 2011). İletişim özyeterliği de özellikle iş arama ve iş bulma süreçlerinde önem teşkil etmektedir.

Son zamanlarda devlet ve vakıf üniversitelerinde dil ve konuşma terapisi (DKT) lisans programlarının açılmasıyla mezun sayılarında artış yaşanmıştır. Buna karşın, dil ve konuşma sorunu yaşayan bireylerin ilgili konuda eğitim almış uzmanlara ulaşması hususunda sıkıntılar mevcuttur. Farklı meslek gruplarından olan doktorların, odyologların, psikologların, özel eğitim uzmanlarının, diksiyon eğitimcilerinin ve diğer bazı meslek gruplarının 2000’li yılların ortalarına kadar dil ve konuşma güçlüğü yaşayan bireylere terapi hizmeti sağladıkları bilinmektedir. DKT alan mezunlarındaki

artış sonucunda bu ve buna benzer suiistimallerde azalma yaşansa da bu sorun devam etmektedir. Bu durumun nedenlerinden biri de dil ve konuşma sorunu yaşayan ve terapist arayan kişilerin halen DKT mesleğini yeterince tanımıyor olmalarıdır (Duru, Akgün ve Maviş, 2018). DKT bölümü öğrencilerinin mezun olmadan önce sağlamaları gereken yeterliklerden biri olan etkili iletişim becerileri, bu kişilerin hem öğrencilik ve mezun yıllarındaki bağlantılarını güçlendirmelerine hem de mezuniyet sonrası iş arama süreçlerinde etkili iletişim kurmaları doğrultusunda istedikleri çalışma ortamına daha kolay adapte olmalarında kendilerine avantajlar sağlamaktadır. DKT mezunlarının da iletişim, dil ve konuşma sorunu yaşayıp kendilerine başvuran kişilerin iletişim becerilerini güçlendirmeye yönelik çalışmalarında, kendi iletişim becerilerinin iyi olması önemli bir özelliktir.

Etkili iletişimin önemli olduğu bir alanda çalışan dil ve konuşma terapistlerinin ve bu bölümün öğrencilerinin kariyer algılarında etkili iletişimin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu çalışmanın amacı, DKT öğrencilerinin etkili iletişim özyeterliğini ve kariyer geleceği algı düzeylerini incelemek ve etkili iletişim özyeterliğinin öğrencilerin gelecek dönemlerdeki kariyer geleceği algıları üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Çalışmada DKT öğrencilerinin etkili iletişim özyeterliklerini ölçmek için “Etkili İletişim Özyeterlik Envranteri”nden, kariyer geleceği algılarını ölçmek için ise “Kariyer Geleceği Ölçeği”nden yararlanılmıştır. DKT öğrencilerinin etkili iletişim özyeterliklerinin ve kariyer geleceği algı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre (DKT öğrencilerinin cinsiyetlerine, okudukları sınıf düzeyine, kariyer planları olup olmamasına, gelir durumlarına ve aile türlerine göre) incelenmiştir.

Literatür incelendiğinde öğrencilerin etkili iletişim becerileri eğitimleri ile kendilerini geliştirdikleri ve kariyer geleceklerine yönelik algılarının bu durumdan etkilenmediği görülmektedir. Bu çalışma, dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin aldıkları iletişim becerileri eğitimlerinin kariyer geleceği algıları üzerinde ne gibi etkileri olduğunu araştırmayı ve gelecek çalışmalara öncülük etmesi açısından önemlidir. Literatürde DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim becerilerine ve kariyer geleceği algılarına ilişkin başka bir çalışma olmaması bu çalışmayı özgün kılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin etkili iletişim öz-yeterliklerine ve kariyer geleceği algı düzeylerine ilişkin farkındalıkların incelendiği bu çalışma “karşılaştırmalı tarama” modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma modelinde öncelikle değişkenlere göre betimlemeler yapılmakta, daha sonra betimlemeler karşılaştırılmakta ve sonuçlar yorumlanmaktadır.

Katılımcılar

Çalışma kapsamında, çalışma için gerekli olan örneklem sayısı kurulan hipotezin anlamlılık seviyesi ve etki büyüklüğü dikkate alınarak G-Power 3.1.9.4 programı ile hesaplanmıştır. Abacıoğlu (2019)'un çalışmasında elde etmiş olduğu Kariyer planı yapanlarda Kariyer Geleceği Ölçeği Toplam puanı ($2,86 \pm 0,032$), kariyer planı yapmayanlarda Kariyer Geleceği Ölçeği Toplam puanı ($2,83 \pm 0,03$) ortalamaları baz alındığından effect size 0.60 (orta etki düzeyi) bulunmuştur. Gruplar arasında anlamlı fark bulabilmek için $\alpha=0.05$, $1-\beta=0.95$ iken yani hata miktarı 0.005 ve testin gücü (power) %95 iken örneklem genişliği en az 82 olarak hesaplanmıştır. Fakat ulaşılan örneklem sayısı 82'nin üstünde olmuştur.

Çalışmanın örneklemini Biruni Üniversitesinde dil ve konuşma terapisi bölümünde öğrenim gören lisans programı öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya 142 kadın ve 30 erkek olmak üzere toplam 172 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara ait sosyodemografik veriler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılar ile İlgili Sosyodemografik Veriler (n=172)

Demografik değişkenler	N	%	
Cinsiyet	Kadın	142	82,6
	Erkek	30	17,4
Üniversite Kaçınıcı Sınıf	1. Sınıf	38	22,1
	2. Sınıf	42	24,4
	3. Sınıf	52	30,2
	4. Sınıf	40	23,3
Bölümü Kendi İstedığınızle mi Seçtiniz	Evet	161	93,6
	Hayır	11	6,4
Kariyer Planınız Var mı	Evet	144	83,7
	Hayır	28	16,3
Mezun Olduktan Sonra İş Bulma İnancı	Var	139	80,8
	Yok	33	19,2
Medeni Durum	Evli	12	7,0
	Bekar	160	93,0
Ailenin Aylık Geliri	2000-4000 TL	14	8,14
	4000-6000 TL	43	25,0
	6000-9000 TL	53	30,81
	9000 TL üstü	62	36,05
Aile Türü	Çekirdek aile	155	90,1
	Geniş aile	17	9,9
Anne Eğitim	Ortaokul ve altı	60	34,88
	Lise	56	32,56
	Üniversite ve üstü	56	32,56
Baba Eğitim	Ortaokul ve altı	41	23,8
	Lise	57	33,1
	Üniversite ve üstü	74	43,0
Kardeş Sayısı	Kardeş yok	11	6,4
	1 kardeş	62	36,0
	2 kardeş	44	25,6
	3 ve üzeri kardeş	55	32,0
Kaçınıcı Çocuk	1.çocuk	89	51,74
	2.çocuk	53	30,82
	3 ve üzeri çocuk	30	17,44

Araştırmaya Dahil Edilme ve Hariç Olma Kriterleri

Araştırmaya dahil edilme kriterleri; bireylerin 18 yaş ve üstünde olması, dil ve konuşma terapisi lisans programında eğitim görüyor olması, Mini Mental Durum Testi (*Mini Mental State Examination/MMSE*) toplam puanının 25 puan ve üstünde olmasıdır (30 puan üzerinden).

18 yaşından küçük olma, dil ve konuşma terapisi bölümü dışında başka bir bölümde okuyor olma ve Mini Mental Durum Testi toplam puanının 25 puanın altında olması durumları ise araştırmanın hariç olma kriterleridir. MMSE uygulanan ve toplam puanı 24 puan olan bir kişi araştırmaya dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu (DBF), katılımcıların bilişsel performanslarını ölçmek için Mini Mental Durum Testi (*Mini Mental State Examination/MMSE*), katılımcıların iletişime yönelik özyeterlik algılarını ölçmek için Etkili İletişim Özyeterlik Envanteri ve Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL) kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ölçeklerin kullanımı hususunda gerekli izinler alınmıştır.

1. Demografik Bilgi Formu

DBF kişinin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, okuduğu bölüm ve sınıfı, aile bilgileri, ileriye yönelik kariyer planı olup olmadığı hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırmaya dahil olan her katılımcı Demografik Bilgi Formunu doldurmuştur.

2. Mini Mental Durum Testi (Mini Mental State Examination/MMSE)

Bireylerin bilişsel performansını ve bilişsel performansın zaman içindeki değişimini ölçmede Mini Mental Durum Testi kullanılmaktadır. Bu test, çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin bilişsel performansını değerlendirmek amacıyla uygulanmıştır. Test puanları 0-30 puan aralığındadır. 25 puan ve üstündeki puanlar normal olarak kabul edilmektedir. 10 puandan az olan puanlar ciddi bir bozukluğun göstergesi olabilmektedir. 10-19 aralığındaki puanlar orta düzey demans göstergesi iken; 19-24 aralığındaki puanlar erken dönem demans göstergesi olabilmektedir. MMSE toplamda beş ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar; oryantasyon, kayıt belleği, dikkat ve hesaplama, hatırlama ve dildir. Kısa sürede uygulanabilen pratik bir ölçek olduğundan dolayı demans taramasında da yaygın olarak kullanılmaktadır (Yıldız ve ark., 2018). Orijinal formu Folstein ve arkadaşları (1975) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Güngen ve arkadaşları (2002) tarafından yapılmıştır.

3. Etkili İletişim Özyeterlik Envanteri

Yahşi ve Aydın (2020) tarafından geliştirilen Etkili İletişim Özyeterlik Envanteri; “Etkili iletişime yönelik bilişsel özyeterlik ölçeği”, “etkili iletişime yönelik duyuşsal özyeterlik ölçeği” ve “etkili iletişime yönelik psikomotor özyeterlik ölçeği” olmak üzere üç alt ölçekten oluşan, 1-5 arası Likert tipi puanlanan 41 maddelik bir envanterdir. Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alt ölçeklerinin Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla $\alpha=0,92$, $\alpha=0,92$ ve $\alpha=0,87$ olarak bulunurken Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları $\alpha=0,89$, $\alpha=0,90$ ve $\alpha=0,83$ olarak bulunmuştur. Güvenirliğe ilişkin yapılan alt ölçekler arası korelasyon analizine göre korelasyon katsayıları bilişsel ve duyuşsal alt ölçekler arası $r=0,86$, bilişsel ve psikomotor alt ölçekler arası $r=0,87$ ve psikomotor ve duyuşsal alt ölçekler arası $r=0,85$ olarak hesaplanmıştır. Kişilerin iletişime yönelik özyeterlik algıları, birçok sorunun çözümüne ve iletişim ortamının geliştirilmesine kaynaklık etmektedir (Yahşi ve Aydın, 2020). Bu çalışmaya katılan katılımcılardan elde edilen analiz sonuçlarına göre, Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ile Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı arasında ($r=0,690$ $p<0,001$) ve Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı arasında ($r=0,704$ $p<0,001$) pozitif yönlü istatistikçe anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

4. Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL)

Kalafat (2012) tarafından Türk örnekleme uyarlaması yapılan Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL); kariyer uyumluluğu, “kariyer iyimserliği” ve “iş piyasasına ilişkin algılanan bilgi” olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır ve 25 maddeden oluşmaktadır. 1 ila 11 arasındaki maddeler kariyer uyumluluğunu, 12 ila 22 arasındaki maddeler kariyer iyimserliğini ve 22 ila 25 arasındaki maddeler iş piyasasına ilişkin algılanan bilgiyi ölçmektedir. 1-5 arası Likert tipi puanlanan bu ölçekte 10, 11, 14, 15, 16, 19, 20 ve 24 numaralı maddeler ters puanlanmaktadır. Güvenirlik analizinde Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları kariyer uyumluluğu için $\alpha = 0,83$, kariyer iyimserliği için $\alpha=0,82$ ve iş piyasasına ilişkin algılanan bilgi için $\alpha = 0,62$ olarak bulunmuştur. Yapılan test-tekrar test korelasyon analizi sonucunda alt ölçeklerin korelasyon katsayıları sırasıyla $r=0,75$, $r=0,81$ ve $r=0,73$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin orijinal halini geliştiren Rottinghaus ve arkadaşları (2005), yaptıkları araştırmalarda kariyer uyumluluğunu; kişilerin öngörülemez durumlarla karşılaştıklarında değişen kariyer planlarını ve iş sorumluluklarını planlamak ve uyarlamak için kendi kapasitelerini görme biçimini etkileyen bir eğilim olarak tanımlamışlardır. Kariyer iyimserliğiyle ilgili ise, kariyer ile alakalı olarak sonuç beklentilerinin elde edilmesi için gerekenler şeklinde, hedef belirleme davranışlarının nasıl etkilendiğini inceleyen, kendi kendini düzenleyen hedef arama davranışı modeli kapsamında değerlendirmiş ve bir bireyin kariyer planlama hakkındaki yaklaşımıyla ilgili etki alanına özgü iyimser inançlara odaklanmaktadır. İş piyasasına ilişkin algılanan bilgi kategorisindeyse kişilerin iş piyasası hakkındaki bilgisi ve istihdam eğilimlerinin ne olduğu ele alınmaktadır (Kalafat, 2012).

Veri Toplama Süreci

Örneklem sayısı, kurulan hipotezin anlamlılık seviyesi ve etki büyüklüğü dikkate alınarak G-Power 3.1.9.4 programı ile hesaplanmıştır. Gruplar arasında anlamlı fark bulabilmek için $\alpha=0.05$, $1-\beta=0.95$ iken yani hata miktarı 0.005 ve testin gücü (power) %95 iken örneklem genişliği en az 82 olarak hesaplanmıştır. Bundan dolayı çalışmaya Biruni Üniversitesinde dil ve konuşma terapisi lisans programında eğitim gören her sınıf düzeyinden en az 82 öğrencinin dahil edilmesi planlanmıştır. Fakat araştırma sürecinde hedeflenen sayıdan daha fazla sayıda örnekleme ulaşılmıştır. Çalışma, gönüllülük esasına dayanmaktadır. Gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilere ilk olarak Mini Mental Durum Testi uygulanmıştır. Mini Mental Durum Testi yüz yüze uygulandığı için pandemi koşulları dikkate alınmıştır. Yüz yüze uygulanacak olan test yalnızca katılımcı ve çalışmayı yürüten kişinin yer aldığı boş bir odada uygulanmıştır. Testin uygulandığı ortamda sosyal mesafe ve maske kuralına uyulmuş, ortam havalandırmasına dikkat edilmiştir. Bu test yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür. Test puanı 25 ve üstü olan katılımcılar, çalışmaya katılmaya hak kazanmıştır. Çalışmaya 142 kadın ve 30 erkek olmak üzere toplam 172 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Bir öğrencinin Mini Mental Durum Testi toplam puanı 25 puanın altında (24 puan) olduğu için çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu öğrencilere “Demografik Bilgi Formu”nun, “Kariyer Geleceği Ölçeği”nin ve “Etkili İletişim Özyeterlik Envanteri”nin yer aldığı anketin bağlantı adresi gönderilmiştir. Anketin tamamlanması yaklaşık olarak 10-15 dakika sürmüştür.

Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada veri analizi için SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların sosyodemografik bilgilerine dair tanımlayıcı veriler frekans tabloları şeklinde verilmiştir. Çalışmanın verileri normallik varsayımları açısından incelendiğinde, Kolmogorov-Smirnov değerleri $p<0.05$ olarak belirlenmiştir. Bundan dolayı ölçek/anket puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için nonparametrik testlerden spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Bununla birlikte ölçek/test ile katılımcıların sosyodemografik verileri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek üzere nonparametrik testlerden Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Gruplar arasında anlamlı fark çıkması durumunda, anlamlılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-Hoc testi yapılmıştır. Varyansın homojen dağılmaması ve örneklem sayılarının eşit olmamasından dolayı Games-Howell Post-Hoc testi seçilmiştir (Sparks, 1963). $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Etik Kurul İzni

Bu araştırma için İstinye Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 10.02.2022 tarih ve 22-01 sayılı karar ile izin alınmıştır.

Bulgular

Çalışmanın amacı DKT öğrencilerinin etkili iletişim özyeterliklerini ve kariyer geleceği algı düzeylerini incelemek ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1. DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri kaçınıcı sınıfta okuduklarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri kariyer planları olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
4. DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
5. DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri aylık gelir düzeylerine ve aile türlerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Öğrencilerin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algıları birbiriyle ilişkili midir?

DKT bölümü öğrencilerinin etkili iletişim özyeterlikleri ve kariyer geleceği algı düzeyleri; cinsiyete, kaçınıcı sınıfta okuduklarına, seçilen bölümün kendi istekleri olup olmamasına, kariyer planları olup olmamasına, mezun olduktan sonra iş bulma inançlarına, medeni durumlarına, aylık gelir ve aile türüne, anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşıyor mu? Öğrencilerin etkili iletişim özyeterliği ve kariyer geleceği algıları birbiriyle ilişkili mi?

Aşağıda yer alan tablolarda, çalışmada kullanılan anket ve ölçeklerden elde veriler yer almaktadır. Elde edilen bu veriler, tartışma bölümünde literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Tablo 2. Ölçek ve Alt Ölçeklerden Alınan Puanlara Ait Betimsel İstatistikler (n=172)

	Min	Max	Ortalama	Std. Sapma
Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	27	65	53,01	6,77
Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	42	85	72,70	8,79
Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	22	55	45,78	6,33
Kariyer Geleceği Ölçeği	46	124	93,56	13,66
KGÖ - Kariyer Uyumluluğu	24	55	42,85	6,19
KGÖ - Kariyer İyimsenliği	19	55	41,02	7,37
KGÖ - Bilgi	3	15	9,69	2,54
Minimental Test Toplam	26	30	29,66	0,74

Tablo 2'de ölçek ve alt boyut puanından alınan sonuçlara ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek ve Alt Boyut İlişkilerine Ait Korelasyon Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7	8
1. Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	r								
	p	1,000							
2. Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	r	,690**							
	p	<0,001	1,000						
3. Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	r	,704**	,676**						
	p	<0,001	<0,001	1,000					
4. Kariyer Geleceği Ölçeği	r	,529**	,461**	,504**					
	p	<0,001	<0,001	<0,001	1,000				
5. KGÖ – Kariyer Uyumluluğu	r	,619**	,488**	,531**	,849**				
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	1,000			
6. KGÖ - Kariyer İyimserliği	r	,324**	,333**	,366**	,890**	,576**			
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	1,000		
7. KGÖ - Bilgi	r	,444**	,324**	,396**	,603**	,470**	,392**		
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	1,000	
8. Minimental Test Toplam	r	-0,020	-0,098	-0,069	-0,091	-0,041	-0,038	-0,147	
	p	0,793	0,200	0,369	0,236	0,589	0,619	0,054	1,000

*Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır (Spearman korelasyon testi), ** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (Spearman korelasyon)

Tablo 3'te katılımcılara uygulanan ölçek ve alt ölçeklerden elde edilen skorlar arasındaki ilişkiler spearman korelasyon analizi ile gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Ölçek ve Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort±SS	Z	p
Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	Kadın	142	52,68±6,14	-2,146	0.032
	Erkek	30	54,57±9,16		
Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	Kadın	142	72,99±7,81	-0,018	0.985
	Erkek	30	71,30±12,51		
Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	Kadın	142	45,35±6,03	-2,423	0.015
	Erkek	30	47,80±7,37		
Kariyer Geleceği Ölçeği	Kadın	142	93,21±13,34	-0,934	0.350
	Erkek	30	95,20±15,24		
KGÖ – Kariyer Uyumluluğu	Kadın	142	42,70±6,04	-0,837	0.403
	Erkek	30	43,53±6,92		
KGÖ - Kariyer İyimserliği	Kadın	142	41,04±7,29	-0,059	0.953
	Erkek	30	40,93±7,89		
KGÖ - Bilgi	Kadın	142	9,47±2,48	-2,508	0.012
	Erkek	30	10,73±2,63		
Minimental Test Toplam	Kadın	142	29,70±0,68	-1,659	0.097
	Erkek	30	29,43±0,97		

Mann Whitney U Test; p<0.05

Tablo 4'te katılımcıların ölçek ve alt ölçek puanları cinsiyet açısından karşılaştırılmıştır. Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı kadınlara kıyasla erkeklerde daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,146$ $p=0,032$).

Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı kadınlara kıyasla erkeklerde daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,423$ $p=0,015$).

Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden "Bilgi" puanı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden "Bilgi" puanı kadınlara kıyasla erkeklerde daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,508$ $p=0,012$).

Tablo 5. Katılımcıların Ölçek ve Alt Ölçek Puanlarının Kaçınıcı Sınıf Olduklarına Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Üniversite Kaçınıcı Sınıf	N	Ort±SS	KV	p	Post-Hoc
Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	1. Sınıf	38	53,50±7,73	5,004	0.172	-
	2. Sınıf	42	52,14±6,74			
	3. Sınıf	52	52,00±6,04			
	4.sınıf	40	54,75±6,61			
Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	1. Sınıf	38	72,05±9,42	6,072	0.108	-
	2. Sınıf	42	71,83±9,73			
	3. Sınıf	52	71,56±7,43			
	4.sınıf	40	75,70±8,40			
Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	1. Sınıf	38	44,68±5,99	8,732	0.033	-
	2. Sınıf	42	44,50±7,16			
	3. Sınıf	52	45,69±5,57			
	4.sınıf	40	48,28±6,16			
Kariyer Geleceği Ölçeği	1. Sınıf	38	95,55±13,93	8,700	0.034	-
	2. Sınıf	42	90,05±12,12			
	3. Sınıf	52	91,79±12,79			
	4.sınıf	40	97,65±15,09			
KGÖ – Kariyer Uyumluluğu	1. Sınıf	38	43,50±5,88	6,439	0.092	-
	2. Sınıf	42	41,26±6,07			
	3. Sınıf	52	42,23±5,68			
	4.sınıf	40	44,70±6,84			
KGÖ – Kariyer İyimserliği	1. Sınıf	38	41,55±8,19	7,399	0.060	-
	2. Sınıf	42	39,45±6,67			
	3. Sınıf	52	40,33±7,20			
	4.sınıf	40	43,05±7,23			
KGÖ – Bilgi	1. Sınıf	38	10,50±2,25	6,166	0.104	-
	2. Sınıf	42	9,33±1,87			
	3. Sınıf	52	9,23±2,73			
	4.sınıf	40	9,90±2,99			

KV= Kruskal-Wallis H Test; Post-Hoc=Games-Howell; p<0.05

Tablo 5'te katılımcıların ölçek ve alt ölçek puanları üniversitede kaçınıcı sınıf oldukları açısından karşılaştırılmıştır. Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ile üniversitede kaçınıcı sınıf oldukları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı diğer sınıflara kıyasla 4. Sınıflarda daha yüksek bulunmuştur (KV=8,732 p=0,033).

Kariyer Geleceği Ölçeği toplam puanı ile üniversitede kaçınıcı sınıf oldukları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği Ölçeği toplam puanı diğer sınıflara kıyasla 4. Sınıflarda daha yüksek bulunmuştur (KV=8,700 p=0,034).

Tablo 6. Katılımcıların Ölçek ve Alt Ölçek Puanlarının Kariyer Planı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	Kariyer Planı Var Mı?	N	Ort±SS	Z	p
Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	Evet	144	53,51±6,63	-1,741	0.082
	Hayır	28	50,39±7,02		
Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	Evet	144	73,44±8,64	-2,600	0.009
	Hayır	28	68,86±8,68		
Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	Evet	144	46,25±6,11	-1,849	0.064
	Hayır	28	43,36±7,01		
Kariyer Geleceği Ölçeği	Evet	144	95,66±13,03	-4,506	<0.001
	Hayır	28	82,75±11,76		
KGÖ - Kariyer Uyumluluğu	Evet	144	43,51±5,95	-2,975	0.003
	Hayır	28	39,43±6,35		
KGÖ - Kariyer İyimserliği	Evet	144	42,24±7,09	-5,091	<0.001
	Hayır	28	34,75±5,39		
KGÖ - Bilgi	Evet	144	9,91±2,52	-2,458	0.014
	Hayır	28	8,57±2,39		
Minimental Test Toplam	Evet	144	29,64±0,78	-0,309	0.757
	Hayır	28	29,75±0,52		

Mann Whitney U Test; p<0.05

Tablo 6'da katılımcıların ölçek ve alt ölçek puanları kariyer planı açısından karşılaştırılmıştır. Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı kariyer planı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,600$ $p=0.009$).

Kariyer Geleceği Ölçeği toplam puanı ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği Ölçeği toplam puanı kariyer planı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur ($Z=-4,506$ $p<0.001$).

Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden "Kariyer Uyumluluğu" puanı ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden "Kariyer Uyumluluğu" puanı kariyer planı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,975$ $p=0,003$).

Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden "Kariyer İyimserliği" puanı ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden "Kariyer İyimserliği" puanı kariyer planı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur ($Z=-5,091$ $p<0,001$).

Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden “Bilgi” puanı ile kariyer planı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden “Bilgi” puanı kariyer planı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur (Z=-2,458 p=0,014).

Tablo 7. Katılımcıların Ölçek ve Alt Ölçek Puanlarının Aylık Gelir Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	Aylık Gelir	N	Ort±SS	KV	p	Post-Hoc
Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	(1) 2000-4000 ₺	14	49,64±5,87	6,897	0.075	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	54,12±5,89			
	(3) 6000-9000₺	53	52,58±5,53			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	53,35±8,22			
Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	(1) 2000-4000 ₺	14	68,07±11,16	4,841	0.184	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	74,09±8,40			
	(3) 6000-9000₺	53	72,04±8,03			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	73,34±8,91			
Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	(1) 2000-4000 ₺	14	41,86±7,43	7,843	0.049	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	46,16±6,20			
	(3) 6000-9000₺	53	45,13±5,20			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	46,95±6,77			
Kariyer Geleceği Ölçeği	(1) 2000-4000 ₺	14	91,36±14,64	3,833	0.280	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	92,05±15,37			
	(3) 6000-9000₺	53	92,60±12,15			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	95,92±13,42			
KGÖ – Kariyer Uyumluluğu	(1) 2000-4000 ₺	14	41,21±7,56	5,246	0.155	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	42,42±6,94			
	(3) 6000-9000₺	53	42,28±4,86			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	44±6,28			
KGÖ - Kariyer İyimserliği	(1) 2000-4000 ₺	14	41,29±7,44	1,001	0.801	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	39,91±8,41			
	(3) 6000-9000₺	53	41,13±7,20			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	41,63±6,81			
KGÖ - Bilgi	(1) 2000-4000 ₺	14	8,86±2,18	8,846	0.031	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	9,72±2,79			
	(3) 6000-9000₺	53	9,19±2,30			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	10,29±2,54			
Minimental Test Toplam	(1) 2000-4000 ₺	14	29,57±1,09	0,308	0.959	-
	(2) 4000-6000 ₺	43	29,65±0,72			
	(3) 6000-9000₺	53	29,74±0,56			
	(4) 9000 ₺ üstü	62	29,61±0,82			

KV= Kruskal-Wallis H Test; Post-Hoc=Games-Howell; p<0.05

Tablo 7’de katılımcıların ölçek ve alt ölçek puanları aylık gelir açısından karşılaştırılmıştır. Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı diğer gelir düzeylerine kıyasla aylık geliri 9000 ₺ üstü olanlarda yüksek bulunmuştur (KV=7,843 p=0,049).

Kariyer Geleceği Ölçeği alt ölçeklerinden “Bilgi” puanı ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği Ölçeği alt ölçeklerinden “Bilgi” puanı diğer gelir düzeylerine kıyasla aylık geliri 9000 ₺ üstü olanlarda yüksek bulunmuştur (KV=8,846 p=0,031).

Tablo 8. Katılımcıların Ölçek ve Alt Ölçek Puanlarının Aile Türü Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	Aile Türü	N	Ort±SS	Z	p
Etkili İletişime Yönelik Bilişsel Öz Yeterlilik Ölçeği	Çekirdek	155	52,73±6,88	-1,593	0.111
	Geniş	17	55,53±5,26		
Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik Ölçeği	Çekirdek	155	72,18±8,89	-2,281	0.023
	Geniş	17	77,41±6,22		
Etkili İletişime Yönelik Psikomotor Öz Yeterlilik Ölçeği	Çekirdek	155	45,67±6,54	-0,555	0.579
	Geniş	17	46,76±3,91		
Kariyer Geleceği Ölçeği	Çekirdek	155	93,42±13,79	-0,059	0.953
	Geniş	17	94,82±12,82		
KGÖ - Kariyer Uyumluluğu	Çekirdek	155	42,72±6,34	-0,442	0.658
	Geniş	17	44±4,51		
KGÖ - Kariyer İyimserliği	Çekirdek	155	40,99±7,28	-0,152	0.880
	Geniş	17	41,29±8,41		
KGÖ - Bilgi	Çekirdek	155	9,71±2,51	-0,184	0.854
	Geniş	17	9,53±2,9		
Minimental Test Toplam	Çekirdek	155	29,68±0,69	-0,316	0.752
	Geniş	17	29,47±1,12		

Mann Whitney U Test; p<0.05

Tablo 8’de katılımcıların ölçek ve alt ölçek puanları aile türleri açısından karşılaştırılmıştır. Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik ölçeği toplam puanı ile aile türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Etkili İletişime Yönelik Duyuşsal Öz Yeterlilik ölçeği toplam puanı çekirdek aileye kıyasla geniş ailelerde daha yüksek bulunmuştur (Z=-2,281 p=0,023).

Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden “Kariyer Uyumluluğu” puanı ile mezun olduktan sonra iş bulma inancı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kariyer Geleceği alt ölçeklerinden “Kariyer Uyumluluğu” puanı mezun olduktan sonra iş bulma inancı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,702$ $p=0,007$).

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada yer alan değişkenler; cinsiyet, katılımcıların kariyer planı olup olmaması, aylık geliri, aile türü, anne ve babanın eğitim düzeyi, medeni durum, kardeş sayısı ve katılımcıların kaçınıcı çocuk olduklarıdır. Katılımcıların cinsiyeti, kaçınıcı sınıfta oldukları, kariyer planları olup olmaması, aylık gelir düzeyleri ve aile türleri açısından Etkili İletişim Özyeterlilik Envanteri'ndeki yanıtlar ile Kariyer Geleceği Ölçeği'ndeki yanıtlar arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Bulgular cinsiyet açısından incelendiğinde kariyer geleceği alt ölçeklerinden "bilgi" puanı ile etkili iletişime yönelik bilişsel öz yeterlilik ölçeği ve psikomotor öz yeterlilik ölçeği toplam puanı kadınlara kıyasla erkeklerde daha yüksek bulunmuştur. Güldü ve Kart (2017) tarafından yapılan, üniversite öğrencilerinin kariyer planlama sürecinde karşılaştıkları kariyer engellerinin ve öğrencilerin kariyer algılarının rolünün incelendiği çalışmada; kendini değerlendirme ve fırsatları tanıma şeklindeki kariyer davranışlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır. Erkek üniversite öğrencilerinin kendilerini geliştirip bilgi ve becerilerini arttırmalarına katkı sağlayacak alanları araştırmaya ve kendilerini tanıyıp değerlendirdikten sonra ihtiyaçlarına, isteklerine, becerilerine uygun olan ulaşılabilir kariyer fırsatlarını değerlendirmeye kadın öğrencilere kıyasla daha eğilimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, erkeklerin bilişsel ve psikomotor öz yeterliliklerinin yüksek olmasının bir sonucu olarak, iş piyasasını ve istihdam eğilimlerini kadınlara kıyasla daha iyi algıladığı durumunu destekler niteliktedir.

Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerine yönelik literatürde çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalardan birisi de Dilekman ve arkadaşlarının (2010) eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerle yaptığı çalışmadır. Bu çalışmanın sonucunda cinsiyete göre iletişim becerilerinde herhangi bir farklılığın oluşmadığı görülmüştür. Bu çalışmalardan bir diğeri de Temel ve Şişman (2017) tarafından yapılan çalışmadır. Bu çalışmaya hemşirelik fakültesinde birinci sınıfta okuyan üniversite öğrencileri katılmıştır. Çalışmada iletişim becerileri eğitiminin öğrencilerin sanal ve kişilerarası ilişkilerine etkisi incelenmiştir ve sonuç olarak iletişim becerileri eğitimi sonrasında öğrencilerde kişilerarası ilişki şekillerinin daha besleyici bir hal aldığı, sanal sosyalleşme ve sanal yalnızlık seviyelerinin azaldığı görülmüştür. Çalışmanın sonucunda iletişim becerilerinde cinsiyetler arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Ayrıca Ceyhan'ın (2006) yaptığı çalışmada, Anadolu Üniversitesi'nde eğitim gören birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin dahil olduğu 277 öğrencinin uyum düzeyleri, algılanan iletişim beceri düzeylerine göre incelenmiştir. Xie ve arkadaşlarının (2013) yaptığı hemşirelik bölümü öğrencilerinin yer aldığı çalışmada öğrencilerin çoğu hastalar ile iletişimde eksikleri olduğunu ve hastalar ile iletişim konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Acar ve Buldukoğlu (2016) da hemşirelik ve tıp öğrencilerinin yer aldığı bir çalışma yapmıştır. Çalışmada öğrenciler hastalarla iletişim konusunda zorluk yaşadıklarını, genel iletişim stratejileri ve zor hastalar ile iletişim hakkında eğitime gereksinimleri olduğunu belirtmişlerdir. Dil ve konuşma terapistleri, insanlarla iç içe olmayı gerektiren, dolayısıyla da etkili iletişim becerilerine gerek duyulan ortamlarda çalışmaktadır. Etkili iletişim becerileri, hastalarla iletişimin daha sağlıklı ve anlaşılır gerçekleşmesine olanak vermektedir ve alanda başarıyı getirmektedir. Bu da kariyer geleceğini olumlu etkilemektedir. Literatürde iletişim becerilerine ve

iletişim algısına yönelik pek çok çalışma mevcuttur fakat etkili iletişimin önemli olduğu alanlardan biri olan dil ve konuşma terapisi bölümüne yönelik, DKT öğrencilerinin ve mezunlarının etkili iletişim düzeyleri ve etkili iletişim özyeterlikleri konularında yapılmış yeterli çalışmaya rastlanmamaktadır.

Katılımcıların kariyer planı olup olmaması açısından çalışmanın bulguları incelendiğinde etkili iletişime yönelik duyuşsal öz yeterlilik ölçeği toplam puanı kariyer planı olmayan öğrencilere kıyasla kariyer planı olan öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca Kariyer Geleceği Ölçeği toplam puanı kariyer planı olmayanlara kıyasla olanlarda daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, öğrencilerin etkili iletişim özyeterliliği ile kariyer geleceği algılarının birbiri ile ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

DKT öğrencilerinin sınıf düzeyleri açısından çalışmanın bulgularına bakıldığında dördüncü sınıfta okuyan DKT öğrencilerinin kariyer geleceği ölçeği toplam puanı ve etkili iletişime yönelik psikomotor öz yeterlilik ölçeği toplam puanı birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta okuyanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu tablodan hareketle, son sınıfa gelen öğrencilerde gerek aldıkları derslerin etkisiyle gerekse bölüm ve bölümün kapsadığı iş olanakları konusunda bilgilerinin artmasıyla etkili iletişim becerilerinde gelişme olabildiği ve bu durumun kariyer geleceğine yönelik öğrencilerin algılarını da olumlu etkileyebildiği yorumu yapılabilir.

Minh-Quang'a (2016) göre iletişim yeterliliği özellikle iş arama sürecinde önemlidir ve öğrenme ortamında hem öğrencinin hem de öğretmenin başarısı için esastır. Minh-Quang 2016 yılında yaptığı çalışmada, Vietnam'da çeşitli üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin iletişim yeterliklerinin üniversite deneyimi değişkenlerinden nasıl etkilendiğini araştırmıştır. Bu çalışmanın amacı, üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin daha yüksek düzeyde iletişim etkinliğine imkan tanıyan bir öğrenme ortamı oluşturmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Pasechkina (2000), iletişim özyeterliliğinin oluşumunun öğrencilerin iletişimsel eğitiminin önemli bir bileşeni olduğunu belirtmektedir. Okul ortamında öğrencilere iletişim hakkında eğitim verilirken, bu eğitim sürecinde hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin yalnızca bilginin, becerinin, kişisel özelliklerin ve yeteneklerin değil aynı zamanda bireysel yeterliliklerinin farkındalığının gelişmesi gerekliliğini, bu farkındalığın öğrencilerin seçmek istedikleri meslekte sergileyecekleri davranışları belirleyen güçlü bir motivasyon koşulu olduğunu anlamalarının önemli olduğunu savunmaktadır. Tüm bunlar, öğrencilik dönemlerinde alınan etkili iletişim becerileri ile ilgili eğitimlerin mezuniyet sonrasıdaki kariyer geleceği algılarını etkileyebileceğini göstermektedir.

Güldü ve Kart, yaptıkları çalışmada, kariyer planı yapma durumu ile kariyer geleceği algısı ve alt boyutları ile kariyer geleceği algısı ve kariyer uyumluluğu, kariyer iyimserliği ve iş piyasasına ilişkin bilgi alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Abacıoğlu'nun (2019) sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı ve kariyer geleceği algıları üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin kariyer geleceği algıları çeşitli değişkenler bakımından incelenmiştir. Alanı ile ilgili iş bulma inancı konusunda hayır cevabını verenlerin oranı %32 çıkmıştır. Bu durum öğrencilerin üçte birinin iş bulma konusunda umutsuz olduğu sonucunu vermektedir. Çalışmanın sonucunda, meslek yaşamlarına adım atmadan önce kariyer merkezleri tarafından öğrencilere iş ve meslek danışmanlığı eğitiminin verilmesi

gerekliliğine yer verilmiştir. Çalışmaya katılan DKT bölümü öğrencilerinden 139 kişi kariyer planı olduğunu; 33 kişi ise kariyer planı olmadığını belirtmiştir. Bu durum, dil ve konuşma terapisi mesleğinin günümüzde iş bulma imkanının yüksek olarak algılandığını göstermektedir.

Çalışmaya katılan DKT öğrencilerinin aylık gelir düzeyleri ve aile türleri açısından verileri incelendiğinde iletişime yönelik psikomotor öz yeterlilik ölçeği toplam puanı ve Kariyer Geleceği Ölçeği alt ölçeklerinden “Bilgi” puanı diğer gelir düzeylerine kıyasla aylık geliri 9000 ₺ üstü olanlarda yüksek bulunmuştur. Aile türleri açısından veriler incelendiğinde ise etkili iletişime yönelik duyuşsal öz yeterlilik ölçeği toplam puanı çekirdek aileye kıyasla geniş ailelerde daha yüksek bulunmuştur. Aylık geliri yüksek olan ailelerde yetişen üniversite öğrencilerinin kendilerini geliştirip bilgi ve becerilerini arttırmalarına katkı sağlayacak alanları araştırmaya ve kendilerini tanıyıp değerlendirdikten sonra ihtiyaçlarına, isteklerine, becerilerine uygun olan ulaşılabilir kariyer fırsatlarını değerlendirme eğilimlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Günümüzde mezun sayısının dil ve konuşma güçlüğü yaşayan bireylere ulaşmak konusunda hala yeterli olmadığı göz önüne alındığında, DKT öğrencilerinin iş bulma inançları hakkında büyük oranda olumlu yanıtlar vermeleri bu durumla tutarlılık göstermektedir. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin etkili iletişim becerileri eğitimleri ile kendilerini geliştirdikleri ve kariyer geleceklerine yönelik algılarının bu durumdan etkilendiği görülmektedir. Bu çalışmanın bir amacı da dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin “Dil ve konuşma terapisi ulusal çekirdek eğitim programı” kapsamında aldıkları iletişim becerileri eğitimlerinin etkili iletişim özyeterlilikleri ve dolayısıyla kariyer geleceği algıları üzerinde ne gibi etkileri olduğunu araştırmaktır ve DKT bölümü öğrencileri ile yapılacak olan etkili iletişim becerileri eğitimleri hakkındaki çalışmalara öncülük etmektir.

Bu çalışmanın sonucunda dördüncü sınıfta okuyan DKT bölümü öğrencileri birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek etkili iletişim özyeterliliği ve kariyer geleceği algısı puanları ortaya koymuşlardır. Bu da iletişimle ilgili daha fazla eğitim almış olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bu yüzden de iletişime dair derslerin eklenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sınırlılığı; bu çalışmanın sadece Biruni Üniversitesi’nde DKT bölümünde okuyan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yürütülmesidir. Bu çalışmaya benzer çalışmaların daha geniş popülasyonda, farklı üniversitelerde ve şehirlerde okuyan DKT öğrencileri ile yapılması literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynakça:

ABACIOĞLU, Saliha, (2019), “*Sağlık Alanı Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısının ve Kariyer Geleceği Algı Düzeylerinin İncelenmesi*”, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ACAR, Gülşah; BULDUKOĞLU, Kadriye, (2016). *Difficulties of Students' in Communication with Patients and Their Perception of Difficult Patient*. Journal of Psychiatric Nursing, 7–12. doi:10.5505/phd.2016.20592

ALIVERNINI, Fabio; LUCIDI, Fabio, (2011), “*Relationship Between Social Context, Self-Efficacy, Motivation, Academic Achievement, and Intention to Drop Out of High School: A Longitudinal Study*”, Journal of Educational Research, CIV, 4:241–252. doi:10.1080/00220671003728062.

BANDURA, Albert, (1997), “*Self-Efficacy: The Exercise of Control*”, Journal of Cognitive Psychotherapy, New York: W. H. Freeman & Co.

CEYHAN, Aydoğan-Aykut, (2006). *An Investigation of Adjustment Levels of Turkish University Students with Respect to Perceived Communication Skill Levels*. Social Behavior and Personality, 34(4), 367–380. doi:10.2224/sbp.2006.34.4.367

DİLEKMAN, Mücahit; BAŞÇI, Zeynep; BEKTAŞ, Fatih, (2010). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2), 223–231. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/2822/38075> adresinden erişildi.

DURU, Hüseyin; AKGÜN, Elif; MAVİŞ, İlknur, (2018), “*Dil ve Konuşma Terapisi Mesleğine Yönelik Farkındalığın Belirlenmesi*”, Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi (DKYAD), I, 3:257–280. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dkyad/issue/44795/557215> adresinden erişildi.

ERUS, Seher-Merve; ZEREN, Şerife-Gonca, (2017), “*Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kariyer Uyumu*”, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, VI, 3:657–668. doi:10.5961/jhes.2017.242.

FOLSTEIN, Marshal F.; FOLSTEIN, Suzan E.; MCHUGH, Paul R., (1975), “*Mini Mental State*” A Practical Method for Grading the Cognitive State of Patients for the Clinician”, Journal of Psychiatric Research, XII, 189–198.

GÜLDÜ, Özgür; KART, M. Ersoy, (2017), “*Kariyer Planlama Sürecinde Kariyer Engelleri ve Kariyer Geleceği Algılarının Rolü*”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, LXXII, 2:377–400.

GÜNGEN, Can; ERTAN, Turan; EKER, Engin; YAŞAR, Resmiye; ENGİN, Funda, (2002), “*Reliability and Validity of the Standardized Mini Mental State Examination in the Diagnosis of Mild Dementia in Turkish Population*”, Türk Psikiyatri Dergisi, XIII, 4:273–81. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12794644> adresinden erişildi.

KALAFAT, Temel, (2012), “*Kariyer Geleceği Ölçeği (kargel): Türk Örneklemi İçin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi*”, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, IV, 38:169–179. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21458/229728> adresinden erişildi.

KIR, Ayşe; ER, A. Salkım, (2017), “*Organizasyonlarda Kariyer Planlaması ve Kariyer Engelleri*”, Electronic Journal of Vocational Colleges, 14–23.

MINH-QUANG, Duong, (2016). *Communication Efficacy and University Experiences of Vietnamese Students*. Journal of Education and Training, 3(1), 216–225. doi:10.5296/jet.v3i1.8904

PASECHKINA, Tatiana Nickolaevna, (2000). *Effective Communication and Communicative Self-Efficacy: Features of Communication Training of Future Emercom Specialist*. doi:10.15863/TAS

ROTTINGHAUS, Parick J.; DAY, Susan X.; BORGEM, Fred H, (2005), “*The Career Futures Inventory: A Measure of Career-Related Adaptability and Optimism*”, Journal of Career Assessment, XIII, 1:3–24. doi:10.1177/1069072704270271.

TEMEL, Münire; ŞİŞMAN, Fatma Nevin, (2017). *İletişim Becerileri Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Sanal ve Kişilerarası İlişkilerine Etkisi*. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 4(3), 171–179. doi:10.17681/hsp.297738

XIE, Jianfei; DING, Siqing; WANG, Chunmei; LIU, Aizhong, (2013). *An Evaluation of Nursing Students’ Communication Ability During Practical Clinical Training*. Nurse Education Today, 33(8); 823–827. doi:10.1016/j.nedt.2012.02.011

YAHŞI, Ömer; AYDIN, İ. Seçkin, (2020), “*Etkili İletişim Özyeterlik Envanteri’nin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması*”, International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences, II, 1:257–275. doi:10.35452/caless.2020.13.

YILDIZ, Demet; SEFEROĞLU, Meral; GÜNEŞ, Aygül; BÜYÜKKOYUNCU, Nilüfer; YILDIZ, Abdülmeccid; KILIÇ, Kasım. ... SİĞİRLİ, Deniz, (2018), “*Assessment of Cognitive Dysfunction in Hemodialysis Patients by the Mini Mental Test and the Clock Drawing Test*”, Turkish Nephrology, Dialysis and Transplantation Journal, XXVII, 3:262–266. doi:10.5262/tndt.2018.3201.

Extended English Abstract

Making a career choice is one of the important decisions in the lives of individuals and covers a certain process. This process; it includes individuals' researching career opportunities before graduating, determining the paths they will follow before graduating, feeling ready to start their business life, and synthesizing the information they gained from the education they received at school.

Unemployment is an important problem in the world and in our country. Erus and Zeren (2017) state that there is no balance between the type and capacity of university departments in Turkey and the workforce needed, which may complicate students' career choices and career development after university.

Despair in finding a job may result from individuals trying to make a career plan without knowing enough about themselves. Before starting business life, individuals need to know themselves, discover their positive and negative features, develop their communication skills, and be aware of the business opportunities around them. It is very important for them to make a career planning that is suitable for them by taking advantage of them. Kır and Er (2017) mention that in order for individuals to be successful in career planning, they must first evaluate themselves, be aware of their skills and positive and negative characteristics.

The ability of individuals to recognize themselves and evaluate their positive and negative characteristics is related to self-efficacy. Self-efficacy is a general capacity that includes cognitive, social, affective and behavioral skills and requires being directed and organized in line with goals. Communication self-efficacy is also important especially in job search and job finding processes.

Recently, there has been an increase in the number of graduates with the opening of speech and language therapy (SLT) undergraduate programs in state and foundation universities. On the other hand, individuals who have language and speech problems have difficulties in reaching specialists trained in the relevant subject. It is known that doctors, audiologists, psychologists, special education specialists, diction trainers and some other professional groups provided therapy services to individuals with language and speech difficulties until the mid-2000s. One of the reasons for this situation is that people who have speech and language problems and who are looking for a therapist still do not know the SLT profession well enough. Effective communication skills, which are one of the competencies that SLT department students should acquire before graduation, provide advantages for these individuals to strengthen their connections during their student and graduate years, and to adapt more easily to the work environment they want in order to communicate effectively during the job search process after graduation.

It is thought that effective communication is important in the career perceptions of speech and language therapists working in an area where effective communication is important and the students of this department. The aim of this study is to examine the effective communication self-efficacy and career future perception levels of SLT students and to investigate the effects of effective communication self-efficacy on students' career future perceptions. In the study, the "Effective Communication

Self-Efficacy Inventory” was used to measure the effective communication self-efficacy of SLT students, and the “Career Future Scale” was used to measure their career future perceptions. SLT students’ effective communication self-efficacy and career future perception levels were examined according to various variables (gender, career plans...).

This study is important in terms of investigating how the communication skills training received by speech and language therapy students affect their perceptions of their career future and pioneering future studies. The fact that there is no other study in the literature on the effective communication skills and career future perceptions of SLT department students makes this study unique.

This study, which examines the awareness of effective communication self-efficacy and career future perception levels of language and speech therapy department students, was carried out in the “comparative screening” model. The sample of the study consists of undergraduate program students studying in the department of speech and language therapy at Biruni University.

Variables in the study; gender, whether the participants have a career plan, monthly income, family type, education level of the parents, marital status, number of siblings and the number of children the participants are. A significant relationship was found between the answers in the Effective Communication Self-Efficacy Inventory and the answers in the Career Future Scale in terms of the participants’ gender, which grade they are in, whether they have career plans, monthly income levels, and family types.

As a result of this study, the students of the SLT department in the fourth grade revealed higher effective communication self-efficacy and career future perception scores than the students in the first, second and third grade. This may be due to the fact that they have received more training in communication. Therefore, it is thought that it would be beneficial to add courses on communication to the education programs of the students.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile arasında mali çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Ethics Committee Permission

Ethics committee permission is not required for this study. No research has been conducted on any living creature (human and animal). The article belongs to the field of literature.

Deconfliction Statement

The author of the article declares that there is no conflict of financial interest between him and any institution, organization, person related to this study.

Support and Thanks

Support was not received from any institution or organization in the study.